

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

заступника директора з лікувально-координаційної роботи Державної
установи «Національний інститут серцево-судинної хірургії
імені М.М. Амосова Національної академії медичних наук України»
доктора медичних наук, професора

Руденка Костянтина Володимировича

на дисертаційну роботу **Максакова Андрія Олексійовича**
«Реваскуляризація міокарду у пацієнтів похилого віку з ураженням
основного стовбура лівої коронарної артерії»
поданої до спеціалізованої вченої ради ДФ 26.613.259
Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика
на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань
22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

Науковий керівник: **Фуркало Сергій Михайлович**, доктор медичних наук,
професор, професор кафедри кардіохірургії, рентгенендоваскулярних та
екстракорпоральних технологій

Актуальність дослідження

Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена високою поширеністю ішемічної хвороби серця у пацієнтів похилого віку та значним зростанням кількості хворих з ураженням основного стовбура лівої коронарної артерії в структурі потреби в кардіохірургічному лікуванні. Саме ця локалізація атеросклеротичного процесу асоціюється з найгіршим прогнозом, оскільки порушення кровотоку в даній судині призводить до ішемії більшості міокарда лівого шлуночка. Незважаючи на наявність міжнародних клінічних рекомендацій щодо вибору методу реvascularizaції, питання оптимальної тактики лікування пацієнтів похилого віку залишається дискусійним. У даній віковій групі клінічні

рішення часто ускладнюються коморбідністю, зниженими функціональними резервами організму, високим хірургічним ризиком та невизначеністю довгострокового прогнозу. Окрему актуальність роботи надає суперечливість результатів провідних рандомізованих клінічних досліджень (EXCEL, NOBLE), які демонструють неоднозначні висновки щодо переваг ЧКВ або АКШ при ураженні ОС ЛКА. Водночас у зазначених дослідженнях пацієнти похилого віку представлені недостатньо, що обмежує можливість прямої екстраполяції отриманих результатів на практичну діяльність лікаря.

Таким чином, дисертаційна робота спрямована на вирішення актуального клінічного завдання сучасної медицини – індивідуалізацію вибору методу реваскуляризації у літніх пацієнтів на основі аналізу коротко- та довгострокових результатів лікування й факторів ризику несприятливого перебігу.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами

Дисертаційна робота є фрагментом комплексної планової ініціативно пошуково-дослідної роботи кафедри анестезіології та інтенсивної терапії НУОЗ України імені П.Л. Шупика «Мультидисциплінарний підхід до хірургічного лікування патології серця та магістральних судин» (термін виконання: 2021–2025 рр., № державної реєстрації: 0121U113336), власне дослідження стало одним з фрагментів даної науково-дослідної роботи.

Рівень поставленого наукового завдання та опанування здобувачем методології наукової діяльності

Сформульовані мета і завдання дослідження є науково обґрунтованими, логічно структурованими та повністю відповідають актуальності обраної теми. Вони охоплюють як клінічні, так і прогностичні

аспекти проблеми та спрямовані на досягнення практично значущого результату. Здобувач продемонстрував належний рівень володіння методологією наукових досліджень, коректно обрав дизайн дослідження, критерії включення та виключення, відповідні інструментальні, лабораторні та статистичні методи. Застосування аналізу виживаності (метод Каплана-Масра), логістичної регресії, параметричних і непараметричних тестів відповідає сучасним вимогам до клінічних досліджень і підвищує достовірність отриманих результатів. Окремо слід відзначити сформованість аналітичного мислення автора, уміння узагальнювати матеріал, здійснювати клінічну інтерпретацію статистичних даних та формулювати аргументовані висновки, що свідчить про високий рівень підготовки здобувача як клініциста й науковця.

Повнота викладення основних результатів в опублікованих наукових працях

За темою дисертації опубліковано 3 наукових публікації: з них 1 стаття, що входить до наукометричної бази Scopus (Q₄); 2 статті у спеціалізованих фахових виданнях, рекомендованих ДАК МОН України.

У публікаціях здобувача всебічно відображено основний зміст і результати дисертаційного дослідження, що свідчить про системний, послідовний та методично обґрунтований підхід автора до виконання наукової роботи. Опубліковані матеріали демонструють не лише глибину теоретичного опрацювання проблеми, а й чітку практичну спрямованість отриманих результатів.

Оцінка структури, змісту та форми дисертаційної роботи

Розділ 1. Огляд літератури Літературний огляд є повним, логічно структурованим і методологічно виваженим. Автором систематизовано сучасні джерела вітчизняної та зарубіжної літератури, що охоплюють

клінічні аспекти ураження основного стовбура лівої коронарної артерії, патофізіологічні механізми, принципи реваскуляризації та питання прогнозу. Особливу увагу приділено аналізу ключових рандомізованих клінічних досліджень (EXCEL, NOBLE), сучасних міжнародних рекомендацій та метааналізів. В огляді чітко окреслено проблему недостатньої представленості пацієнтів похилого віку в клінічних дослідженнях, що логічно обґрунтовує необхідність виконання власного дослідження автора. Зміст розділу свідчить про глибину опрацювання наукових джерел і добру обізнаність здобувача з предметом дослідження.

Розділ 2. Матеріали та методи дослідження Розділ викладено чітко та детально. Надано вичерпну характеристику досліджуваної вибірки, критерії включення й виключення визначені коректно та обґрунтовано. Автор детально описав клінічні, інструментальні та лабораторні методи, що забезпечує можливість повної відтворюваності дослідження. Методика збору даних, проведення коронарографії, ехокардіографії, біохімічних досліджень і оцінки якості життя відповідає сучасним стандартам клінічної практики. Статистична частина розділу характеризується достатнім рівнем наукової коректності: обрані статистичні методи відповідають типу даних та поставленим науковим завданням, застосовано аналіз виживаності й регресійні моделі.

Розділ 3. Клінічні та ангіографічні особливості пацієнтів Автором детально описано вихідні клінічні, лабораторні та інструментальні характеристики пацієнтів у дослідних групах. Порівняльний аналіз проведено коректно, з використанням відповідних статистичних підходів. Ознаки балансу та відмінності між групами описані вичерпно і логічно інтерпретовані. Висновки, зроблені автором, свідчать про глибоке розуміння патофізіології процесу та клінічної значущості виявлених відмінностей.

Розділ 4. Безпосередні результати реваскуляризації У даному розділі комплексно проаналізовано хірургічні та інтервенційні аспекти реваскуляризації. Детально подано технічні характеристики втручань, динаміку лабораторних показників, частоту ускладнень та госпітальні результати. Розділ містить переконливу доказову базу щодо безпеки та ефективності методів лікування, а також ґрунтовну оцінку частоти MACCE в ранньому післяопераційному періоді. Результати подано системно, послідовно та у взаємозв'язку з даними літератури.

Розділ 5. Віддалені результати та якість життя Автором здійснено комплексну оцінку клінічних і функціональних результатів протягом 12 місяців спостереження. Аналіз показників виживаності, частоти ускладнень і функціонального стану супроводжується коректним застосуванням статистичних методів. Вперше для цієї категорії пацієнтів оцінено динаміку якості життя на основі опитувальника SAQ, що значно підвищує цінність роботи з позицій сучасної медицини, орієнтованої на пацієнта.

Розділ "Аналіз і узагальнення результатів". Даний розділ має високий рівень аналітичної глибини. Автор логічно зіставляє власні результати з даними провідних досліджень, формує зважену інтерпретацію результатів та визначає перспективні напрями подальших досліджень.

Висновки та практичні рекомендації. Висновки чітко узагальнюють результати всіх розділів дослідження та відповідають поставленим завданням.

Практичні рекомендації є прикладно орієнтованими, мають значення для клінічної роботи та диференційованого підходу до пацієнтів похилого віку.

Недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення

Дисертація загалом справляє позитивне враження і виконана на належному науковому рівні. Водночас окремі положення можуть бути предметом наукової дискусії. Зокрема, доцільним було б ширше розкрити роль фізіологічної оцінки значущості ураження (FFR/iFR) при формуванні клінічного рішення щодо вибору методу реваскуляризації. Також перспективним є включення більш розгорнутого обговорення впливу анатомічної складності за шкалою SYNTAX на прогноз у кожній із груп. Окремі стилістичні та редакційні зауваження мають технічний характер і не впливають на наукову цінність дослідження.

В процесі написання відгуку на статтю виникли наступні запитання:

- Які патофізіологічні механізми можуть пояснити швидше відновлення якості життя після ЧКВ у ранні терміни?
- Чому, на Вашу думку, відмінності у виживаності між групами відсутні, незважаючи на різницю у ранніх ускладненнях?

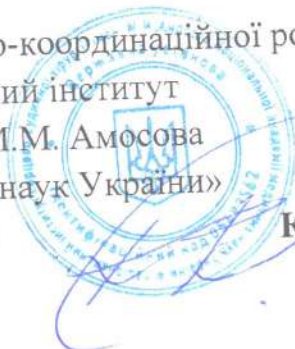
Відповідність роботи вимогам, які пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація Максакова А.О. «Реваскуляризація міокарду у пацієнтів похилого віку з ураженням основного стовбура лівої коронарної артерії» є комплексним узагальнюючим науковим дослідженням з актуального питання кардіохірургії та інтервенційної кардіології, характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, яким властива наукова новизна, теоретичне та практичне значення, а отже, свідчить про істотний особистий внесок здобувача у розвиток медичної науки. Дисертація відповідає вимогам п.п. 6,7,8,9 Постанови КМ «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01. 2022 р. № 44 зі змінами,

внесеними згідно з Постановою КМ від 21.03.2022 р. № 341, а також Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а її автор Максаков Андрій Олексійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» із спеціальності 222 «Медицина».

Офіційний опонент:

Заступник директора з лікувально-координаційної роботи
Державної установи «Національний інститут
серцево-судинної хірургії імені М.М. Амосова
Національної академії медичних наук України»
доктор медичних наук, професор

Костянтин РУДЕНКО

*Підпис д-ра мед. наук, професора, чл.-кор.
НАМН України Руденка Костянтина
засвідчую*

*Вчений секретар,
д-р мед. наук,
ст. дослідник*

Тетяна Вуррученко